

NEUVOSTOARMEIJAN

Mosin-Nagantin m/1891-30 -kivääri varustettu neuvostoliittolaisella tähtäinkaukoputkella oli suomalaisten suosima sotasaalis, silloin harvoin kun sellaisia saatiin käsiin. Mustavalkokuvassa tähtäimenä venäläinen PE ja värikuvassa PU. Katso lisää venäläisistä tähtäinmalleista tämän juttusarjan edellisestä osasta lehtemme numerossa 1/2009.

Kaiken kaikkiaan noin 300 tällaista kivääriä ehdittiin koota ennen jatkosodan loppua. Tämän yhdistelmän on sanottu olleen paras II maailmansodan aikana suomalaisten käytössä ollut tarkka-ampujakivääri. Pienen määrän vuoksi sen rooli jäi kuitenkin kovin vähäiseksi. Runsaasti ongelmia aiheuttivat laadullisesti toisluokkaisesta ja liian pehmeästä metallista tehdyt telineet ja istukat. Malli palveli kuitenkin Puolustusvoimissa aina 80-luvun alkuun asti.

Kauniistikin pyydettiin

Päämaja yritti paikata huutavaa tähtäinpulaa myös käyttämällä hieman erikoista metodia. Tiedossa oli, että rintamajoukot olivat ottaneet "sotamuistoiksi" venäläisiltä otettuihin tarkka-ampuja-kivääreitä. Nyt pyydettiin ja osin käskettiin luovuttamaan nämä aseet tähtäimeen paikkaamaan kalustovajetta. Tuloksena oli, että melko vähälukuinen määrä näitä aseita saatiin asevoimien kirjantutkimukseen, olivathan kiikariväriä hyviä metsästysaseita kotipuolella, ja niitä pidettiin asemasotavuosina mielellään oman ryhmän mukana. Aseita ei haluttu antaa pois erikseen koulutetuille tarkka-ampujille. Myös siviiliasemien optisia tähtäimiä pyydettiin kansalaisilta rintamakäyttöön. Niinpä katse suunnattiin urheiluvälinekauppoihin ja ostettiin tähtäimiä jopa yksityishenkilöiltä. Näiden sekalaisten tähtäimien lukumäärä ei ole ollut kuin muutaman kymmenen luokkaa, sillä kiikaritähtäimet olivat tuohon aikaan vielä kovin kalliita tavallisille kansalaisille. Kaikkiin erilaisiin tähtäimiin jouduttiin lisäksi teettämään erilaiset jalat. Asevoimat luopuivat tästä kokoelmasta pian sodan päätyttyä.

Saadut sotasaalistähtäimet asennettiin m/39-kivääriin. Mallinimeksi tuli m/39 SOV. Näin tehtyjen tarkka-ampujakiväärien kokonaismäärä ei ylittänyt ilmeisesti 200:aa ja oli enimmilläänkin enintään 300.

Kaikki venäläisiltä "pitkällä kuitilla lainatut" ja m/39-kivääriin asennetut tähtäimet ovat suurella todennäköisyydellä olleet PE- ja PEM-tähtäimiä. PU-tähtäimistä ei ole löytynyt mainintaa luotettavista lähteistä.

Yllättävä löytö

Tammikuussa 1943 huomattiin, että Physica-tähtäimien konekivääreihin kiinnitettäväksi tarkoitettu sadan kappaleen erä makasi yhä käyttämättömänä varastoissa ilman käyttösuunnitelmaa. Kömmähdyksen korjaami-

SUOMALAISEN TARKKA-AMPUJAN VARUSTUS

jatkosodassa näytti parhaimmillaan tältä. Aseena kotimainen tarkka-ampujakivääri m/39-43, eli saksalainen Ajack-tähtäyskaukoputki tarkka-ampujakäyttöön valikoidun m/39 "Ukko-Pekka" -kiväärin päällä.

JAAKKO PUURBA

Sodan opetukset

Tarkka-ampujien merkitys pääsi oikeuksiinsa vasta puolustustaistelussa ja asemasodan kaltaisissa olosuhteissa. Myöhemmin aikoina on opittu hyödyntämään tarkka-ampujia kaikissa taistelulajeissa. Kyse lienee ollut aikaisemmin ammattitaidon puutteesta tarkka-ampujien käytön suhteen.

Tarkka-ampujien parhaaksi käyttötavaksi havaittiin toiminta pareittain. Tämä käytötapa on muissakin armeijoissa havaittu eniten tuloksia tuottavaksi ja on yleisesti käytössä tänäkin päivänä.

Annettu koulutus todettiin ensiarvoisen tärkeäksi, ja kokemusten perusteella sitä tuli jatkaa. Suoritetuilla kursseilla havaittiin muun muassa se, että yllättävän vähäinen osa aloittelevista oppilaista tiesi aseensa osuvuuden eri matkoilta. Tästä johtuen käytännöllisesti katsoen suurin osa ampujien laukauksista jäi tuloksettomiksi. Vyön kohdalle tähtäminen toimii vain tiettyyn rajaan asti.

Koulutetut ampujat osoittautuivat tarkkuuskiväärin käytössä varmoiksi 150-450 metrin matkoilla. Todettiin edullisimmaksi sijoittaa kiikariväriampujat erityisiin tarkkuustehtäviin ja pidemmille ampumaetäisyyksille, hyvissä olosuhteissa aina 600-800, jopa 1000 metriin saakka. Tällöin korostui tarkka etäisyydenmittaus ja muiden olosuhdetekijöiden huomioonottaminen. Luodin lentorata kun on hyvin kaareva pitkällä matkoilla ja altis muun muassa tuulelle.

Lievästi sateisen ja sumuisen sään todettiin suosivan omaa tarkka-ampujatoimintaamme vihollisen käydessä varomattomaksi. Tällöin oli helppo saada osumia suurentavalla optiikalla varustetulla kiväärillä. Haittapuolena oli kosteuden pääsy kiikaritähtäimeen. Tätä ongelmaa ei pystytty poistamaan kotimaisista kiikaritähtäimistä.

HJ